

Η Ναυμαχία της Έλλης [3 Δεκεμβρίου 1912]

(Από σχετικό άρθρο της Wikipedia, της ελεύθερης, ηλεκτρονικής εγκυκλοπαίδειας)

Η ναυμαχία της Έλλης στις 3/16 Δεκεμβρίου 1912, ήταν η πρώτη από τις δύο κορυφαίες μάχες μεταξύ του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού και του Οθωμανικού Στόλου κατά τον Α' Βαλκανικό Πόλεμο και πραγματοποιήθηκε στην έξοδο των στενών των Δαρδανελίων (ή Ελλησπόντου). Η ναυμαχία έληξε με τη νίκη του Ελληνικού στόλου και τον εγκλεισμό του Οθωμανικού εντός των στενών.

Βασ. Χατζής, «Η ναυμαχία της Έλλης, 13 Δεκεμβρίου 1912» (π. 1913). Ελαιογραφία. Ναυτικό Μουσείο Ελλάδας.

Πριν τη ναυμαχία

Τους πρώτους μήνες του πόλεμου ο Τουρκικός στόλος υπό την διοίκηση του ναυάρχου Ραμίζ Μπέη παρέμεινε προστατευμένος στα στενά των Δαρδανελίων (στο ναύσταθμο Ναγαρά), χωρίς να επιχειρήσει έξοδο στο Αιγαίο. Από την άλλη πλευρά ο Ελληνικός στόλος υπό την διοίκηση του Ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη κράτησε επιθετική στάση απελευθερώνοντας ένα-ένα τα νησιά του Αιγαίου και αναμένοντας την έξοδο των Τουρκικών πλοίων από τα Στενά. Αρχικά απελευθέρωσε τη Λήμνο και εγκατέστησε στον όρμο του Μούδρου το προκεχωρημένο αγκυροβόλιο του Στόλου. Ακολούθησε η απελευθέρωση του Αγίου Όρους, των νησιών του Βορείου και Ανατολικού Αιγαίου (Θάσος, Σαμοθράκη, Ίμβρος, Τένεδος, Αγ. Ευστράτιος, Μυτιλήνη, Χίος). Μετά την απελευθέρωση της Τενέδου, στις 24 Οκτωβρίου/6 Νοεμβρίου 1912, ο Ναύαρχος Κουντουριώτης έστειλε τηλεγράφημα στον Τούρκο αρχηγό του στόλου με το μήνυμα "Σας περιμένομεν".

*Το θωρηκτό Γεώργιος Αβέρωφ
Σήμερα βρίσκεται στο Ναυτικό πάρκο στο Τροκαντερό του Παλαιού Φαλήρου.*

Η ναυμαχία

Την παραμονή, το βράδυ της 4/17 Δεκεμβρίου 1912, σύμφωνα με τη διήγηση του παρόντος Τούρκου Πλωτάρχη Χασάν Σαμί Μπέη, οι Τούρκοι αξιωματικοί έγγραφαν τις διαθήκες τους και αποσύρθηκαν νωρίς για ύπνο ώστε να είναι ακμαίοι το πρωί. Τα ξημερώματα, ο Μουεζίνης κάλεσε τα πληρώματα γονατιστά να προσευχηθούν. Αμέσως μετά, ο Τουρκικός στόλος απέπλευσε. Το πρωί της 3/16 Δεκεμβρίου στις 8 η ώρα, με καλό καιρό και ήσυχη θάλασσα, άρχισε η έξοδος του Τουρκικού στόλου από τα Στενά. Οι καπνοί του εξερχόμενου από τα Δαρδανέλια Τουρκικού στόλου φαίνονταν καθαρά. Τα Ελληνικά ελαφρά σκάφη που περιπολούσαν στην περιοχή έστειλαν μήνυμα στην ναυαρχίδα, ειδοποιώντας την για την έξοδο. Η αναφορά "EX EX EX" (εχθρός εν όψει) διέτρεξε όλα τα Ελληνικά πλοία. Στον Τουρκικό στόλο προηγούνταν το καταδρομικό Μετζιτιέ και τρία αντιτορπιλικά και ακολουθούσαν τα θωρηκτά Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα (ναυαρχίδα), Τουργούτ Ρεΐς, Μεσουντιέ και Ασάρι-ι-Τεφίκ. Στο τέλος βρίσκονταν 6-8 αντιτορπιλικά και πλωτό νοσοκομείο, σε γραμμή παραγωγής.

Ο Ελληνικός στόλος, με επικεφαλής την ναυαρχίδα θωρηκτό Αβέρωφ, ακολουθούμενη από τα θωρηκτά Ύδρα, Σπέτσει -αρχηγίδα του Μοιράρχου Πλοιάρχου Πέτρου Γκίνη- και Ψαρά, και από πίσω τα αντιτορπιλικά Αετός, Ιέραξ, Λέων και Πάνθηρ (τα αποκαλούμενα Θηρία), έσπευσε να συναντήσει τον αντίπαλο στόλο.

Τα τέσσερα Τουρκικά θωρηκτά με την έξοδό τους έστριψαν δεξιά παραπλέοντας το ακρωτήριο της Έλλης (επειδή δεν ήθελαν να απομακρυνθούν από τα φρούρια της ακτής), ενώ τα Ελληνικά στράφηκαν προς συνάντησή τους. Οι δύο στόλοι ήρθαν αντιμέτωποι στις 09:00

σε διάταξη μάχης και απόσταση 17 χλμ. Σε αυτό το σημείο ο Ναύαρχος Κουντουριώτης σήμανε πολεμική έγερση και εξέπεμψε το παρακάτω ιστορικό σήμα προς τον Στόλο:

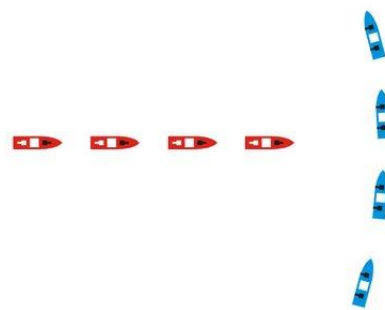

Με την βοήθειαν του Θεού, τας ευχάς του Βασιλέως και εν ονόματι του Δικαίου, πλέω μεθ' ορμής ακαθέκτου και με την πεποίθησιν της νίκης εναντίον του εχθρού του Γένους.

Ο Ελληνικός Στόλος δεν έβαλλε πρώτος, για να κάνει οικονομία πυρομαχικών. Ώρα 09:05 υψώνεται στο Αβέρωφ το προειδοποιητικό σήμα "αρχίσατε πυρ συγχρόνως μετά του

Ναυάρχου". Στις 09:22 ο Τουρκικός στόλος άνοιξε πρώτος πυρ από απόσταση 12.500 μ., ενώ ο ελληνικός περίμενε 3 λεπτά ανοίγοντας πυρ στις 09:25 από απόσταση 12.000μ. Τα Τουρκικά θωρηκτά έβαλλαν κυρίως εναντίον του Αβέρωφ με ταχύ πυρ αλλά χωρίς επιτυχία, ενώ και το Αβέρωφ δεν έκανε ακριβείς βολές.

Στις 09:35 με την απόσταση των δύο στόλων στα 9.500 μ. ο Κουντουριώτης αποδέσμευσε τον στόλο από τις κινήσεις της ναυαρχίδας του, υψώνοντας το σήμα "Ζ" (κινούμαι ανεξάρτητα), και εκμεταλλευόμενος την μεγαλύτερη ταχύτητα του Αβέρωφ όρμησε ακάθεκτος με ταχύτητα 21 κόμβων, διαγράφοντας τόξο μπροστά από την γραμμή του Τουρκικού στόλου, με σκοπό να υπερφαλαγγίσει τα Τουρκικά θωρηκτά και να τα βάλει μεταξύ των πυρών του Αβέρωφ και των υπολοίπων Ελληνικών θωρηκτών. Αυτός ο ελιγμός λέγεται "Ταυ" και πραγματοποιήθηκε με επιτυχία από τα Ιαπωνικά θωρηκτά εναντίον των Ρώσων στην ναυμαχία της Τσουσίμα. Καθώς η ταχύτητα της θωρηκτής μοίρας τύπου Ύδρα ήταν μικρή (14 κόμβοι), το Αβέρωφ υπερφαλάγγισε τον εχθρό μόνο του και, ανάμεσα σε πυκνά πυρά του Τουρκικού στόλου και των απέναντι φρουρίων, έφτασε σε απόσταση 2.900 μ. από τον αντίπαλο. Οι Τούρκοι, όταν κατάλαβαν ότι

Ο Ελιγμός Ταύ: Τα πλοία του γαλάζιου στόλου, περνώντας εμπρός από τα εχθρικά, μπορούν να βάλουν με όλα τα όπλα, πρύμης και πλώρης, ενώ αυτά του κόκκινου στόλου μόνο με τα προωραία πυροβόλα.

ο ελιγμός θα εκτελούνταν με απόλυτη επιτυχία, έκαναν διαδοχική στροφή 160ο και μπήκαν με φοβερή αταξία ξανά στα Στενά, κάτω από την κάλυψη των επάκτιων πυροβόλων των φρουρίων Σεντούλμπαχιρ και Κουμκαλέ.

Πρώτο έκανε μεταβολή το Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα στις 09:50, ακολουθούμενο από τα υπόλοιπα, αλλά έτσι τα Τουρκικά πλοία βρέθηκαν πολύ κοντά το ένα στο άλλο, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα πυροβόλα τους και να μειωθεί η ταχύτητά τους στους 10 κόμβους. Ο σχηματισμός βαλλόταν συνεχώς από το Αβέρωφ και τα άλλα θωρηκτά, που στο μεταξύ πλησίασαν τον Τουρκικό στόλο σε απόσταση 4100 μ. Στις 09:55 το Μπαρμπαρόσα δέχτηκε πλήγμα στο κατάστρωμα της πρύμνης και λίγο αργότερα ένα άλλο βλήμα διαπέρασε τον πυργίσκο της πρύμνης και προκάλεσε ζημιές και στους λέβητες. Τα Τουργκούτ Ρεϊς και Μετζιτιέ είχαν μικρότερες ζημιές. Όμως η ταχύτητα πυρός του Αβέρωφ είχε ελαττωθεί και δεχόταν τα πυρά των θωρηκτών και των φρουρίων τα οποία είχε πλησιάσει κατά την εκτέλεση του ελιγμού, κι έτσι εγκατέλειψε την καταδίωξη. Η

ναυμαχία έληξε στις 10:17 με τον Τουρκικό στόλο να εξακολουθεί να είναι αποκλεισμένος μέσα στα Στενά, στα αγκυροβόλια του Τσανάκκαλε και του Σεντούλμπαχιρ.

Σε όλη τη διάρκεια της εμπλοκής το θωρηκτό Αβέρωφ έριξε 127 βλήματα ενώ θα μπορούσε να εκτοξεύσει τετραπλάσια, γιατί κατά τη διάρκεια της ανεξάρτητης δράσης του τα πυροβόλα του έπαθαν προσωρινή εμπλοκή. Επίσης δέχτηκε τέσσερα βλήματα μεγάλου διαμετρήματος και δεκαπέντε μικρού, αλλά οι ζημιές που υπέστη ήταν ελάχιστες.

Η πρώτη Τουρκική μοίρα, που βγαίνοντας από τα Στενά έστριψε προς την Τένεδο, χωρίς να ακολουθήσει τα θωρηκτά, συνάντησε ομάδα Ελληνικών πλοίων και επέστρεψε στον Ελλήσποντο μετά από μια μικρή ανταλλαγή πυρών.

**Ο φορτωτήρας του Θωρηκτού Αβέρωφ, διάτρητος από τα εχθρικά πυρά.
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο Αθηνών.**

Απώλειες

Οι απώλειες των Τούρκων ήταν 7 νεκροί και αρκετοί τραυματίες από το Barbarossa, το οποίο υπέστη σημαντικές ζημιές στους λέβητες και το πυροβόλο των 180 χιλ. αχρηστεύτηκε εντελώς. Επιπλέον το Torgut Reis μέτρησε 51 νεκρούς και 40 τραυματίες, που μεταφέρθηκαν στο νοσοκομειακό πλοίο Ρεσίτ Πασάς. Οι απώλειες του Ελληνικού στόλου ήταν 2 άνδρες του πληρώματος του Αβέρωφ νεκροί και 5 τραυματίες, ενώ τραυματίστηκε και ένας ακόμη άνδρας από το Σπέτσαι.

Η επόμενη ημέρα

Την επόμενη ημέρα ο Κουντουριώτης έστειλε την αναφορά του στο Υπουργείο των Ναυτικών. Ο παράτολμος ελιγμός του θεωρήθηκε ασυλλόγιστος ηρωισμός, και ακόμη και ο Βασιλιάς Γεώργιος Α' του τηλεγράφησε, συστήνοντάς του σύνεση και ψυχραιμία. Το Αβέρωφ ήταν η ισχυρότερη μονάδα του στόλου και πιθανή απώλειά του θα ανέτρεπε τον συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ των δύο στόλων.

Τον ελιγμό του Κουντουριώτη δικαιολόγησε ο αντίπαλός του Ραμίζ Μπέης στο ναυτοδικείο, όταν παραπέμφθηκε για την υποχώρηση από την ναυμαχία, όπου απολογούμενος είπε ότι, αν δεν έστρεφε για να απομακρυνθεί, θα βρισκόταν μεταξύ δύο πυρών από τον Ελληνικό στόλο, που θα τον εκμηδένιζαν. Ο Τούρκος Ναύαρχος αθώωθηκε, καθόσον ο προϊστάμενός του Υπουργός τον είχε διατάξει εγγράφως να μην εκθέσει το στόλο σε θανατηφόρα πυρά.

Πηγές

- Γρηγοριάδης Σόλων, *"Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913"*, Φυτράκης, 1979
- Τζάχος Ευάγγελος, *"Η δράση του Ελληνικού Ναυτικού κατά τον Πρώτο Βαλκανικό Πόλεμο"*, Στρατιωτική Ιστορία, τ.20, Απρίλιος 1998
- Περιοδικό Παγκόσμια Πολεμική Ιστορία, τεύχος 8